

SO Fryslân-Dag

13 april 2016

Hebben jullie
bij elkaar op
school gekeken?
Handig!

SO Fryslân-Dag

13 april 2016

**Mirjam Pruikma en Geert Diever,
College van Bestuur:**

“Samen halen we alles eruit”

Een kijkje in de keuken nemen bij collega's. Het was de insteek van de eerste SO Fryslân-Dag. “Er gebeuren zo veel leuke dingen op onze scholen, waar collega's van andere locaties geen weet van hebben”, knikt Mirjam Pruikma. “Ons doel was om eens bij elkaar te kijken, elkaar te leren kennen en vooral om kennis te delen.”

Deze doelen lijken ruimschoots te zijn behaald, concludeert Geert Diever na afloop van de eerste open dag. “We kregen de gehele dag volop enthousiaste reacties van deelnemers, die af en toe vol verbazing toekeken hoe inventief collega's met onderwerpen of lesmethodes omgingen. ‘Dat wil ik ook zo doen’, was een veel gehoorde reactie. En dat was precies onze insteek: elkaar inspireren en goede ideeën delen. Je hoeft het wiel niet twee keer uit te vinden.”

Want goede ideeën zijn er genoeg, weet Mirjam. “Als docent in het speciaal onderwijs ben je continu bezig om je onderwijs te verbeteren. Daar komt heel veel creativiteit en inventiviteit bij kijken. Vaak ben je zelf heel erg trots op het eindresultaat. Wat is er dan leuker om dit aan collega's te presenteren, zodat zij er ook hun voordeel mee kunnen doen? We hebben als SO Fryslân zoveel vakkennis in huis, het zou zonde zijn om dat niet met elkaar te delen. Samen halen we alles eruit.”

OGHTENDPROGRAMMA

10.00 – 10.45 uur: Zedemo (VSO)
10.00 – 10.45 uur: Special Heroes (VSO)
10.45 – 11.30 uur: Rondleiding door de school

MIDDAGPROGRAMMA

13.30 – 14.15 uur: Rondleiding door de school
14.15 – 15.00 uur: Workshop Belevingsgericht leren
(Ervaar het Maar)
14.15 – 15.00 uur: NBG (Nabije begeleidingsgroep/SO)

Bert, De Wingerd:

“We zouden collega’s van onze eigen school eigenlijk ook eens moeten uitnodigen om elkaars vak uit te proberen”

Workshop Nabije begeleidingsgroep/SO

Onderwijs dat past als een jas

In wat voor groep zou jij deze leerling plaatsen? Dat was de vraag die Dorien Prins, leerkracht aan De Wingerd en Elske Leffring, schoolontwikkelaar en IB'er, hun collega's voorlegden tijdens de workshop Nabije begeleidingsgroep. Om collega's een goed beeld te geven van de wijze waarop De Wingerd werkt met deze intensieve doelgroep, gaven Dorien en Elske aanwezig een kijkje achter de schermen. “Doel is dat collega's een beter beeld krijgen van deze bijzondere doelgroep.”

Leerlingen in de nabije begeleidingsgroep vormen een heel specifieke doelgroep, weet Dorien. “De problematiek van deze leerlingen verstoort in grote mate hun sociale en cognitieve ontwikkeling, hun leerprocessen en hun functioneren op school. Veelal gaat het om jongeren met ASS, ADHD, hechtingsstoornis of gedragsproblemen als gevolg van een andere stoornis. Goed onderwijs vraagt daarom om maatwerk, waarbij we kijken naar de mogelijkheden per leerling.”

Tijdens de workshop werden kenmerken over de doelgroep besproken, maar ook nieuwe ontwikkelingen kwamen uitgebreid aan bod. “Op dit moment zijn we bezig met het ontwikkelen van onderwijszorgarrangementen”, vertelt Dorien. “Daarbij stellen we voor iedere leerling een specifiek dagprogramma samen, waarin onderwijs en zorg naadloos op elkaar worden afgestemd. Dat vereist goede samenwerking tussen de leerkracht en de assistent, maar ook tussen leerkracht en de ouders. Samen zoeken we naar een vorm van onderwijs, die de leerling past als een jas.”

Workshop Zedemo (VSO)

De perfecte gereedschapskist

Hoe word je een goede werknemer? Met de methode ZEDEMO trainen de leerlingen van De Wingerd naast hun motorische handvaardigheden ook hun arbeidsvaardigheden. "Dit jaar zijn we gestart met een pilot waarbij It Twalûk met twaalf leerlingen en twee teamleden tien keer op De Wingerd komt om deze ZEDEMO lessen te volgen", vertelt Petra de Groot. "De teamleden krijgen instructie hoe ze lessen kunnen geven en maken daarbij gebruik van het lokaal en de ZEDEMO kisten van De Wingerd." Voor de zomervakantie wordt de pilot geëvalueerd. "Bij een positief resultaat zal It Twalûk het lokaal en de materialen zelf ook gaan gebruiken", weet Petra. "Het zou mooi zijn dat we de laatste bij ons nog ontbrekende kist dan gezamenlijk kunnen aanschaffen."

Workshop Special Heroes

Sportieve helden

Sport is leuk voor iedereen, ook als je een beperking hebt. In de workshop Special Heroes lieten de bewegingsdocenten van De Wingerd zien hoe zij leerlingen laten ervaren hoe leuk sport en bewegen kan zijn. Special Heroes is een landelijke organisatie die leerlingen in het speciaal onderwijs stimuleert om te sporten en bewegen in hun vrije tijd. Verenigingen uit de buurt worden uitgenodigd om op school een clinic te geven, om leerlingen zo bij een sportvereniging te krijgen.

Workshop Ernstige meervoudig beperkte leerlingen/SO

Ervaar het zelf

's Ochtends werd de workshop Belevingsgericht leren gegeven op De Lanen in Drachten en 's middags konden deelnemers deze workshop opnieuw volgen op De Wingerd. Leidraad tijdens de workshop waren de vijf fundamenteën van de methode Ervaar het zelf. Naast de theorie was er ook volop tijd voor de praktijk en konden deelnemers herkenbare voorbeelden met elkaar bespreken. Hierdoor kreeg de workshop een hoog interactief gehalte, waar na afloop enthousiast en positief op werd gereageerd. ■

Marjolijn en Nelly, Lyndensteyn:

"De workshop herinnert eraan dat je nog te vaak bezig bent met de 'schoolse dingen' terwijl je meer resultaat bereikt door spelenderwijs onderwijs te geven."

OGHTENDPROGRAMMA

10.00 – 11.00 uur: Sis it mar 2.0!

Beleef een uitdagend programma, waarin niet de meeste stemmen gelden... Maar stemmen gelden!

11.00 – 11.30 uur: Rondleiding

MIDDAGPROGRAMMA

13.30 – 14.30 uur: Sis it mar 2.0!

Beleef een uitdagend programma, waarin niet de meeste stemmen gelden... Maar stemmen gelden!

14.30 – 15.00 uur: Rondleiding

Mart, Piet Bakkerschool:
“Het is leuk om je passie voor het speciaal onderwijs te delen met collega’s van andere scholen”

Workshop Sis it mar 2.0!

Alle stemmen gelden

De meeste stemmen gelden. Maar niet op de Piet Bakkerschool in Sneek. Daar telt iedere stem. In de workshop Sis it mar 2.0 gingen collega’s van verschillende locaties met elkaar het gesprek aan. In een ‘Lagerhuis setting’ mochten de aanwezigen hun stem laten horen en reageren op de volgende vier stellingen:

- Als je opbrengstgericht werkt, gaat de kwaliteit van onderwijs omhoog.
- Het ZML-onderwijs is te veel gericht op ervaringsgericht onderwijs. Hierdoor wordt er te weinig gebruik gemaakt van de mogelijkheden van ICT.
- Kinderen met een beperking zijn een aanwinst voor iedere basisschool.
- Ons onderwijs sluit prima aan bij de uitstroommogelijkheden van onze leerlingen.

De vier stellingen maakten de tongen afgelopen woensdag flink los. Er ontstonden al snel levendige gesprekken tussen collega’s. “Dat was ook precies onze bedoeling”, knikt initiatiefnemer Doutsen Gerbrandy blij. “Met elkaar in gesprek gaan, versterkt de onderlinge kennisuitwisseling. Samen weet je meer dan alleen, is onze boodschap. En bovendien is het goed om ook eens met collega’s te praten die je niet dagelijks in je team tegenkomt. Nieuwe gezichten, nieuwe gesprekken en nieuwe inzichten. Eigenlijk zouden we veel vaker zo’n Sis it mar sessie moeten organiseren.” ■

OCHTENDPROGRAMMA

10.00 – 11.30 uur: Arbeidstoeleiding

MIDDAGPROGRAMMA

13.30 – 15.00 uur: Arbeidstoeleiding

Ieke, De Wingerd:
"It entûsjasme wêrmeit se
oan de slach binne by it
Expertise Centrum Werkhulp is
echt in foarbyld foar ús"

Workshop Arbeidstoeleiding

Omgekeerd denken werkt!

Hoe begeleid je leerlingen zo soepel mogelijk van school naar werk? Het Expertise Centrum Werkhulp van de Mr. Duisterhoutschool in Heerenveen kiest voor supported employment: een succesvolle manier van begeleiding naar het werkveld, waarbij leerlingen de regie hebben. In de workshop Arbeidstoeleiding gaven Goos de Jong en Judith van Apeldoorn hun collega's een goed beeld van deze werkwijze.

"Onze missie is dat leerlingen eigen regie hebben over hun toekomst. Ze bepalen zelf wat ze later willen worden", vertelt Goos. "Onze leerlingen kunnen vaak veel meer dan wij denken. Daarom maken we gebruik van de methode supported employment, vrij vertaald 'begeleid werken'. We ondersteunen leerlingen waar dat nodig is, maar geven ze zelf de verantwoordelijkheid voor de route die ze kiezen."

Bij het Expertise Centrum Werkhulp wordt er gedacht vanuit de werkgever in plaats van de werknemer, legt Goos uit. "Wij kijken heel precies naar wat een werkgever nodig heeft. Over welke vaardigheden moeten onze leerlingen beschikken om aan de wensen van een baas te voldoen en aangenomen te worden? De werkgever is straks uiteindelijk degene die onze leerlingen betaalt."

Die omgekeerde denkwijze werkt uitstekend, merken Judith en Goos in de praktijk. "Vorig jaar stroomde 64% van onze leerlingen uit naar een betaalde baan. Het bewijst dat zowel onze leerlingen als werkgevers tevreden zijn over deze manier van arbeidstoeleiding. En daar zijn we met recht trots op." ■

Tineke, Mr. Duisterhoutschool:

"De diversiteit aan mensen die ik vandaag
ben tegengekomen, heeft me verbaasd.
Zo'n dag is heel goed voor de teambuilding."

Wat was er te zien en te doen op It Twalûk in Leeuwarden?

OGHTENDPROGRAMMA

Haydnstraat 2

10.00 – 11.00 uur: Zorg en Welzijn/Branche gericht werken: Hoe toe te werken naar examens koken en examen schoonmaak

10.00 – 11.00 uur: Muziek in de school: beleven en onderbouwing

11.00 – 11.30 uur: Rondleiding

Larixstraat 3

10.00 – 11.00 uur: Thematisch werken met jonge kinderen

11.00 – 11.30 uur: Rondleiding

MIDDAGPROGRAMMA

Haydnstraat 2

13.30 – 14.30 uur: Begeleide arbeidstraining en toeleiding naar werk

13.30 – 14.30 uur: Rots en Water

14.30 – 15.00 uur: Rondleiding

Workshop

Zorg en Welzijn/Branchegericht werken

Een kijkje in de keuken

Deelnemers die zich in hadden geschreven voor de workshop Branchegericht werken kregen afgelopen woensdag wel heel letterlijk een kijkje in de keuken van It Twalûk in Leeuwarden. Froukje Faber, docente Zorg en Welzijn, stelde haar collega's op 'de proef' door ze aan het werk te zetten in het kooklokaal. "Pas als je zelf in de keuken staat, merk je hoeveel onze leerlingen moeten weten en kunnen om in de praktijk aan de slag te gaan."

Al vroeg tijdens hun opleiding komen de leerlingen van Zorg en Welzijn in het kooklokaal van It Twalûk. "We oefenen heel veel met materialen en producten", vertelt Froukje. "Neem als voorbeeld de verschillende snijtechnieken die er zijn. En ook leer ik hen al vroeg de

"Een kijkje in de keuken van een ander is voor mij ook een bevestiging dat we zelf op de goede weg zitten"

vaktermen die hier bij horen. In plaats van blokjes snijden, noem ik het brunoise snijden. Op die manier worden dit soort woorden heel gewoon in de keuken."

Collega Tryntsje Tamminga nam de deelnemers tijdens de workshop mee naar de wereld van de schoonmaak. "Mijn doel was simpel: collega's zelf laten ondervinden wat onze leerlingen moeten kennen en kunnen. Er komt veel meer kijken bij schoonmaken dan mensen vaak denken. Zelf de handen uit de mouwen steken is soms heel verhelderend."

Workshop
Begeleide arbeidstraining
en toeleiding naar werk

Van praktijkvakken tot uitstroom

In de workshop Begeleide arbeidstraining en toeleiding naar werk liet It Twalûk zien hoe de school de praktijkvakken zo branchegericht mogelijk inricht. Stap voor stap worden leerlingen op It Twalûk klaargestoomd voor een baan in het werkveld. Via interne stages in de eigen schoolkantine naar begeleide arbeidstraining bij de Gamma of de Jumbo. En dat alles om goed beslagen ten ijs te komen.

Workshop Rots en Water

Een beter zelfbeeld

Om je staande te houden in de maatschappij zijn sociale vaardigheden onmisbaar. In de workshop Rots en Water liet It Twalûk zien hoe de school gebruik maakt van deze methode. Aan de hand van verschillende lessen gaan de leerlingen op zoek naar antwoorden op de vragen 'Wie ben ik, wat kan ik en wat wil ik?' Daarmee wordt niet alleen het zelfbeeld versterkt, maar verbetert de methode ook de mentale en sociale vaardigheden.

Ingrid, It Twalûk:
"De boodschap van deze dag is dat
je ontzettend veel van elkaar
kunt leren. We moeten meer
gebruik maken van elkaars kennis."

Workshop
Thematisch werken
met jonge kinderen

Volop inspiratie in de klas

In de workshop Thematisch werken met jonge kinderen lieten docenten Beitske en Annelies van It Twalûk zien hoe je aan de hand van een thema bijpassende taalactiviteiten, liedjes, opzeggversjes en telactiviteiten kunt organiseren. Belevingsgericht en altijd actueel: thematisch werken biedt volop inspiratie in de klas!

Workshop Muziek in school

Work hard, play hard

Work hard, play hard. Dat is het motto van Muziek in school. Tijdens de workshop liet muziekdocent Evert Groendijk zien hoe muziek als uitstekend ontspanningsmiddel kan worden gebruikt. Want naast hard werken staan ook feest en plezier voorop binnen deze school. ■

OGHTENDPROGRAMMA

10.00 – 11.00 uur: Observatieklas en
Onderwijszorgarrangementen
10.00 – 11.00 uur: Tuin; Moestuinen, Kassen,
schuur en bos
11.00 – 11.30 uur: Rondleiding

MIDDAGPROGRAMMA

13.30 – 14.30 uur: Observatieklas en
Onderwijszorgarrangementen
13.30 – 14.30 uur: Tuin; Moestuinen, Kassen, schuur en bos
14.30 – 15.00 uur: Rondleiding

Maike, SO De Lanen:

“Iedere school worstelt met dit probleem en we zoeken allemaal afzonderlijk naar een oplossing. We zouden onze krachten meer moeten bundelen, zodat we niet telkens het wiel opnieuw uit hoeven te vinden.”

**Workshop Observatieklas
en Onderwijszorgarrangementen**

In twaalf weken terug naar school

Anderhalf jaar geleden startte Talryk met de Observatieklas. Eerst als pilot, maar sinds dit schooljaar valt de Observatieklas binnen het standaard aanbod. “In de Observatieklas bieden we plaats aan de ‘thuiszitters’ en leerlingen die op een andere school niet meer terecht kunnen”, vertelt Ingrid Breimer. Samen met haar collega Paulien Veldman gaf zij de workshop.

Aan de hand van drie leerlingprofielen wordt duidelijk dat er hier sprake is van ‘laatste kans’ onderwijs. Het traject duurt twaalf weken en in de klas zitten maximaal vier leerlingen per dagdeel. “Ons eerste doel is om deze leerlingen weer een succeservaring op te laten doen op school”, legt Ingrid uit. “Ze moeten vertrouwen ervaren en zich veilig voelen. Als dat er is, kunnen we onderzoeken of er een doorstroom mogelijk is naar een reguliere (structuur)klas. Met een deel van deze leerlingen lukt dat soms, al is het dan voornamelijk in deeltijd.”

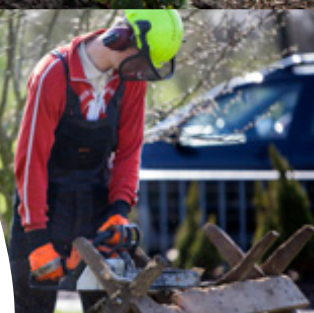
Dat Talryk met de Observatieklas voorziet in een behoefte, blijkt uit de grote aanwas van het aantal leerlingen. Ingrid: “Het is een succes, maar we merken ook dat onze klassen daardoor vol raken. We zijn erg benieuwd hoe andere scholen binnen SO Fryslân omgaan met deze doelgroep en willen graag van elkaar leren.”

Maike, SO De Lanen:

“Als leerkracht in het speciaal onderwijs is het goed om te weten dat deze mogelijkheid er is op het VSO. Zo kun je beter bepalen waar een leerling eventueel naar door kan stromen.”

Workshop Tuin

Het hele schooljaar leren in de buitenlucht

Groene vingers ontwikkel je het beste in de buitenlucht. Dat is het motto van de leerlijn Land- & Tuinbouw bij Talryk. Op het volkstuintencomplex 'De Wrottersploech' in Drachten heeft Talryk daarom een onderwijsplek gerealiseerd, waar alle leerlingen aan de slag kunnen. Deelnemers kregen tijdens de workshop Tuin een goed

beeld van de wijze waarop Talryk het onderwijs in de buitenlucht vormgeeft. "Op het volkstuintencomplex zijn allerlei leer- en oefenplekken te vinden: in de tuin, in de kas en ook in het bos", vertelt Annemarie van der Steen. "Alleen voor de module diervoorzorging brengen de leerlingen een bezoek buiten de deur aan een paardenhouderij, een boerderij met koeien en schapen en een zorgboerderij met kleinvee. In vier modules werken ze gedurende het gehele schooljaar aan tuin- en plantsoenonderhoud, houtbewerking, zaaien en planten. Naast de groenten en planten zien wij ook onze leerlingen groeien en bloeien in de buitenlucht." ■

OCHTENDPROGRAMMA

- 10.00 – 10.30 uur: DCD (Developmental Coördination Disorder)
- 10.00 – 10.30 uur: Bewegen
- 10.00 – 10.30 uur: Muziektherapie
- 10.30 – 11.00 uur: DCD (Developmental Coördination Disorder)
- 10.30 – 11.00 uur: Bewegen
- 10.30 – 11.00 uur: Muziektherapie
- 11.00 – 11.30 uur: Rondleiding door de school en Revalidatie Friesland
- 11.30 uur: Tentoonstelling van methodes tijdens de lunch

MIDDAGPROGRAMMA

- 13.30 – 14.00 uur: DCD (Developmental Coördination Disorder)
- 13.30 – 14.00 uur: Bewegen
- 13.30 – 14.00 uur: Muziektherapie
- 14.00 – 14.30 uur: DCD (Developmental Coördination Disorder)
- 14.00 – 14.30 uur: Bewegen
- 14.00 – 14.30 uur: Muziektherapie
- 14.30 – 15.00 uur: Rondleiding door de school en Revalidatie Friesland

Nienke, P&O stafbureau:
"Het is mooi om te zien hoe gepassioneerd er gewerkt wordt op de verschillende locaties"

Workshop Bewegen

In beweging!

Alle leerlingen ongeacht hun beperking in beweging krijgen. Dat is het doel van leerkracht en ondersteuner Bewegingsonderwijs Ester Stolk en Hanneke Bosma. "Onze leerlingen bewegen weinig in verband met hun motorische beperking", legt Ester uit. "Maar zelfs voor iemand die in bed ligt, is het mogelijk om bijvoorbeeld te badmintonnen."

Leerlingen van Lyndensteyn krijgen twee keer per week Bewegingsonderwijs, waarbij ze gaan zwemmen en gymnastieken. "Voor ons is het een uitdaging om samen met de leerling te zoeken naar de mogelijkheden om te kunnen sporten", knikt Ester. "Ook is het belangrijk dat leerlingen zelf kunnen vertellen wat ze nodig hebben. Vaak is een kleine aanpassing van het spel of het materiaal al voldoende om gewoon mee te kunnen doen."

Tijdens de workshop zetten Ester en Hanneke hun collega's ook zelf aan het werk. Zo stond er een les rolstoelbasketbal op het programma en ontdekten de deelnemers al snel dat de combinatie van rijden en met de bal omgaan nog best lastig is!

Workshop Muziektherapie

De beste training voor het brein

In de workshop Muziektherapie liet muziekdocente Marijke Groothuis de deelnemers horen en ervaren welke rol muziektherapie in het onderwijs kan spelen. "Muziektherapie is een methodische vorm van hulpverlening, waarbij muzikale middelen worden gebruikt om problemen op cognitief, gedragsmatig, sociaal, emotioneel of lichamelijk gebied te behandelen", vat Marijke samen.

Muziek activeert alle gebieden in de hersenen, ontdekten de deelnemers tijdens de workshop. Je moet kijken, luisteren, praten, zingen, grove en fijne motorische handelingen uitvoeren tijdens het spelen, en tegelijkertijd plannen en organiseren. "Zo worden verschillende vormen van aandacht en geheugen getraind", knikt Marijke. "De executieve functies, zoals aandacht en geheugen, zijn noodzakelijk voor een goede ontwikkeling en positieve leeropbrengsten van onze leerlingen. Hoe vaak zien we niet dat een kind zomaar is afgeleid?"

Maar belangrijker nog: muziek moet leuk zijn. "Tijdens het muziek maken doen onze leerlingen succeservaringen op, hebben ze plezier en worden ze gemotiveerd om uitdagingen aan te gaan. Daarmee krijgt hun zelfvertrouwen een enorme boost", merkt Marijke. "Het muzikale eindresultaat voelt als een beloning en heeft ook indirect positieve gevolgen op andere gebieden!"

"Muziek inzetten als leermiddel kan zeker bijdragen aan de cognitieve ontwikkeling van leerlingen. Ik heb wel handvatten gekregen om er in mijn lessen wat mee te doen."

Workshop DCD (Developmental Coördination Disorder)

Zelf ervaren is een eyeopener

Een grote groep enthousiaste collega's nam deel aan de workshop DCD, gegeven door Ellen Biemont, ergotherapeute van het Revalidatiecentrum Friesland. De workshop bestond uit diverse oefeningen om zelf te ervaren wat DCD is en wat het doet met de leerling. Doel was om de deelnemers te laten merken dat gedrag soms voortkomt uit motorische of visuele beperkingen en er geen opzet in het spel is "Neem als voorbeeld je naam schrijven via een spiegel en met je niet-voorkeurshand", vertelt Ellen. "Een weg met obstakels afleggen, kijkend door een verrekijker. Of een bal op het doel schieten met een elastiek om je heen. Dit zelf ervaren is vaak een eyeopener en zorgt voor meer begrip", merkt Ellen. ■

"Wanneer één van mijn leerlingen een bal door het lokaal heen schiet, kan het dus best zijn dat dit geen opzet is, maar dat de leerling er helemaal niks aan kan doen."

OGHTENDPROGRAMMA

10.00 uur: Workshop Belevingsgericht
Leren (Ervaar het Maar)
11.00 – 11.30 uur: Rondleiding

MIDDAGPROGRAMMA

13.30 – 14.30 uur: Workshop Gebarentaal
(NmG-gebaren)
14.30 – 15.00 uur: Rondleiding

**Workshop Belevingsgericht Leren
(Ervaar het maar)**

Leren door te ervaren

Voelen, proeven, horen, zien en ruiken. In de workshop Belevingsgericht Leren lieten Philine du Bois en Pieter Zuidema hun collega's zien hoe zij de methode 'Ervaar het maar' hebben vertaald naar de dagelijkse praktijk. "Belevingsgericht leren is leren door te ervaren" vertelt Philine. "Met belevingsgericht onderwijs pas je de manier van lesgeven aan op de behoeftes en capaciteiten van de leerlingen."

In de workshop lieten Philine en Pieter zien hoe ze de methode 'Ervaar het maar' inzetten om het onderwijs toe te spitsen op een specifieke doelgroep. "Deze groep, die voorheen in de gewone ZML-klas werd ondergebracht, kon het tempo daar vaak niet bijhouden", legt Philine uit. "Pieter en ik hebben de methode, die oorspronkelijk bedoeld is voor KDC's, vertaald naar onze leerlingen. Daarbij richten we ons op het stimuleren van de zintuigen en communicatie om zo tot leren te komen. Daarbij gebruiken we veel materialen, maar zetten we ook gebaren in."

Om de leerlingen alert te houden, is het rooster aangepast naar korte lessen van maximaal tien minuten. "Je ziet dat het voor de leerlingen lastig is om de aandacht langer vast te houden", legt Philine uit. "Daarom kiezen we voor een goede afwisseling tussen inspanning en ontspanning. Zo voelen de leerlingen zich prettig en worden ze niet overvraagd. Dat is een voorwaarde om tot leren te komen."

Philine en Pieter zijn erg te spreken over de resultaten van Belevingsgericht Leren. "We zijn vaak zo trots op onze leerlingen, die weliswaar kleine stappen zetten in de ogen van anderen, maar wel hele belangrijke stappen."

Workshop Gebarentaal

Ondersteunen met gebaren

In de workshop Gebarentaal konden de deelnemers in de praktijk kennismaken met gebarentaal (NmG). Door het doen van een aantal opdrachten liet logopediste Inge Bosma zien wat voor rol gebaren kunnen hebben in de klas. "Ik hoop dat collega's na het volgen van de workshop het belang zien van de ondersteunende rol die gebarentaal kan spelen in de communicatie. En uiteraard hoop ik dat ze het in de praktijk ook zelf kunnen gebruiken." ■

Rixt, Pieter Bakkerschool:

"Dat praktyske en tapasbere fan gebarentaal yn de klasse, dat soe ik ek wol wolle"

Samen in de Blokhuispoort

"We hebben veel vakkennis met elkaar kunnen delen."

"Een waardevolle dag met bruikbare ideeën"

“Wij bedanken
iedereen voor deze
inspirerende dag”